

REKOMENDACIJOS
DĖL GLOBOJAMO (RŪPINAMO) VAIKO TURTO ADMINISTRAVIMO IR PALIKIMO PRIĖMIMO
2024-06-10 Nr. M-11

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Globojamo (rūpinamo) vaiko turto administravimo ir palikimo priėmimo rekomendacijos (toliau – Rekomendacijos) skirtos vaikų globėjams (rūpintojams) – fiziniams asmenims, globos centrums, šeimynoms ir vaikų socialinės globos institucijoms, bei Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba) teritoriniams skyriams (toliau – Tarnybos teritoriniai skyriai).

2. Šiomis Rekomendacijomis siekiama padėti vaikų globėjams (rūpintojams) ir Tarnybos teritoriniams skyriams įgyvendinti funkcijas, susijusias su globojamo (rūpinamo) vaiko turto administravimu ir palikimo priėmimu, atkreipiant jų dėmesį į tam tikrus svarbius aspektus.

3. Rekomendacijose vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse (toliau – CK), Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekse (toliau – CPK), Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme (toliau – VTAPI), Vaiko globos organizavimo nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 27 d. nutarimu Nr. 405 „Dėl Vaiko globos organizavimo nuostatų patvirtinimo“, ir Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatyme vartojamas sąvokas.

4. Administruojant globojamo (rūpinamo) vaiko turtą ar priimant / atsisakant priimti palikimą, vadovaujamosi CK, CPK, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, teismų suformuota praktika, taip pat geriausių vaiko interesų pirmumo, protingumo ir sąžiningumo principais, kurie reikalauja atidumo, rūpestingumo bei draudžia piktnaudžiauti teise imantis bet kokių veiksmų, susijusių su globojamo (rūpinamo) vaiko turto administravimu.

5. Šiose Rekomendacijose vaiko turtas suprantamas kaip vaikui nuosavybės teise priklausantys nekilnojamieji ir kilnojamieji daiktai, piniginės lėšos ir piniginiai indėliai, vaikui išlaikyti skirtas turtas ar lėšos, išmokos vaikui (vienkartinės ir periodinės išmokos) pagal Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymą, našlaičio pensija, tėvų vaiko išlaikymui kas mėnesį mokamos periodinės išmokos ir pan., pajamos (nuompinigiai, stipendija, vaiko uždirbtos lėšos ir pan.) ir / ar kitas turtas.

6. Šių rekomendacijų nuostatos CK 3.250 str. 4 d. nustatytais atvejais taikomos Tarnybai, veikiančiai kaip vaiko atstovas pagal įstatymą, atliekant skubius ir būtinus veiksmus, užtikrinant vaiko turtines teises ir interesus, iki kol bus paskirtas tėvų globos netekusio vaiko globėjas (rūpintojas) arba turto administratorius. Nustačius globą (rūpybą) ir / ar paskyrus turto administratorių, visa Tarnybos turima informacija apie vaiko turtą ir turtines teises nedelsiant perduodama vaiko turto administratoriui.

GLOBOJAMO (RŪPINAMO) VAIKO TURTO ADMINISTRAVIMAS

7. Administruojant vaiko turtą, būtina vadovautis CK, CPK ir VTAPĮ nuostatomis, kuriose įtvirtinta, kad:

7.1. vaiko teisę į nuosavybę saugo ir gina Konstitucija ir įstatymai. Vaiko turtines teises, jų įgijimą ir įgyvendinimą reglamentuoja CK, kiti įstatymai ir teisės aktai (VTAPĮ 17 straipsnis);

7.2. vaiko globa (rūpyba) apima ir jo turto globą (rūpybą) (CK 3.238 straipsnio 2 dalis, CK 3.239 straipsnio 2 dalis), kuria siekiama apsaugoti turtinius vaiko interesus, tačiau prireikus turtui valdyti ir tvarkyti gali būti paskirtas turto administratorius;

7.3. globojamų (rūpinamų) vaikų ir globėjų (rūpintojų) turtinius santykius reguliuoja su turto administravimu susijusios teisės nuostatos;

7.4. vaiko globos (rūpybos) santykiuose vaiko nuosavybę turto administratoriaus teisėmis tvarko vaiko globėjas (rūpintojas). Globėjas (rūpintojas) neįgyja turtinių teisių į vaikui nuosavybės teise priklausantį turtą, kaip jis aprašytas Rekomendacijų 5 punkte, o globojamas (rūpinamas) vaikas neįgyja turtinių teisių į globėjo (rūpintojo) turtą (CK 3.276 straipsnis);

7.5. turto administravimas gali būti nustatomas teismo nutartimi, įstatymu ar administraciniu aktu. Savivaldybės mero potvarkiu laikinos globos (rūpybos) atveju ar teismo nutartimi, nuolatinės globos (rūpybos) atveju, paskirtas vaiko globėjas (rūpintojas), jeigu nėra paskiriamas kitas vaiko turto administratorius, turi būti paskiriamas vykdyti ir globotinio (rūpintinio) turto administravimą;

7.6. globėjas (rūpintojas) yra vaiko atstovas pagal įstatymą ir gina vaiko teises ir interesus be specialaus pavedimo, pateikęs jo paskyrimą vaiko globėju (rūpintoju) ir vaiko turto administratoriumi patvirtinantį dokumentą;

7.7. tuo atveju, jei nustatant vaikui globą (rūpybą), globėjas (rūpintojas) nebuvo paskirtas vaiko turto administratoriumi ar uzufuktoriumi, Tarnybos teritorinis skyrius, vykdamas vaiko globos (rūpybos) priežiūrą, nedelsiant kreipiasi į teismą dėl šio globėjo (rūpintojo) ar kito asmens paskyrimo vaiko turto administratoriumi;

7.8. kai globojamas (rūpinamas) vaikas turi nekilnojamojo turto, tai prašymas dėl nekilnojamo turto administravimo paduodamas daikto buvimo vietos teismui, o dėl kilnojamojo daikto – pareiškėjo gyvenamosios vietos ar buveinės apylinkės teismui (CPK 580 straipsnio 3 dalis). Globėjas (rūpintojas) arba kitas asmuo, jeigu jis yra paskirtas vaiko turto administratoriumi, nekilnojamojo daikto administravimo faktą turi užregistruoti viešame registre;

7.9. iškilus būtinybei vaiko turto administratorių pakeisti kitu asmeniu arba nušalinti paskirtąjį nuo pareigų, Tarnybos teritorinis skyrius, vykdamas vaiko globos (rūpybos) priežiūrą, nedelsiant kreipiasi į teismą, kuris paskyrė turto administratorių (CPK 493 straipsnio 3 dalis);

7.10. globėjas (rūpintojas) arba kitas asmuo, jeigu jis teismo nutartimi yra paskirtas vaiko turto administratoriumi, sudarydamas sandorius, privalo nurodyti, kad jis veikia kaip vaiko turto administratorius;

7.11. turto administravimo apimtis kinta priklausomai nuo vaiko amžiaus ir jo įgyto dalinio veiksnio:

7.11.1. už vaikus iki keturiolikos metų sandorius jų vardu sudaro globėjas. Globėjas atsako pagal vaiko iki keturiolikos metų sutartines prievoles, jeigu neįrodo, kad prievolė buvo pažeista ne

dėl jo kaltės. Vaikas iki keturiolikos metų turi teisę savarankiškai sudaryti smulkius buitinius sandorius, sandorius, susijusius su asmeninės naudos gavimu neatlygintinai, taip pat sandorius, susijusius su savo uždirbtų lėšų, atstovų pagal įstatymą ar kitų asmenų suteiktų lėšų panaudojimu, jeigu šiems sandoriams nėra nustatyta notarinė ar kita speciali forma (CK 2.7 straipsnio 3 dalis);

7.11.2. vaikas nuo keturiolikos iki aštuoniolikos metų turi dalinį veiksnumą ir teisę savarankiškai disponuoti savo pajamomis bei turtu, įgytu už šias pajamas, įgyvendinti autorių teises į savo kūrinis, išradimus, pramoninį dizainą, taip pat sudaryti smulkius buitinius sandorius (CK 2.8 straipsnio 2 dalis);

7.11.3. vaikas nuo keturiolikos iki aštuoniolikos metų turi teisę sandorius sudaryti pats, turėdamas rūpintojo sutikimą. Sutikimo forma turi atitikti sudaromo sandorio formą. Sandoriai, sudaryti be atstovų pagal įstatymą sutikimo, galioja, jeigu tokį sutikimą atstovas pagal įstatymą duoda po sandorio sudarymo (CK 2.8 straipsnio 1 dalis).

7.11.4. vaikas nuo keturiolikos iki aštuoniolikos metų pats atsako pagal savo sutartines prievoles (CK 2.8 straipsnio 5 dalis);

7.11.5. atvejais, kai vaikas, įgijęs dalinį veiksnumą, dėl sveikatos būklės, negalios, neatsakingo disponavimo savo turtu ir pajamomis ar dėl kitų priežasčių, negali pats disponuoti savo pajamomis, kitu turtu ar sudaryti sandorius, rūpintojas turėtų pateikti pareiškimą teismui dėl vaiko nuo keturiolikos iki aštuoniolikos metų teisės savarankiškai disponuoti savo pajamomis bei turtu apribojimo ar atėmimo (CK 2.8 straipsnio 3 dalis).

7.12. globėjas (rūpintojas) privalo vaiko turtą ir iš jo gaunamas pajamas ir vaisius tvarkyti apdairiai, sąžiningai ir išimtinai vaiko interesais. Globėjo (rūpintojo) ketinami sudaryti sandoriai ne tik neturi prieštarauti globotinio (rūpintinio) interesams, bet turi būti jam naudingi;

7.13. globojamam (rūpinamam) vaikui išlaikyti skirtomis lėšomis, kurios teisės aktų nustatyta tvarka yra pervedamos ne į vaiko asmeninę, o į globėjo (rūpintojo) sąskaitą, globėjas (rūpintojas) gali disponuoti kaip administratorius ar uzufuktorius (tais atvejais, kai jis teismo nutartimi paskirtas tvarkyti vaiko turtą uzufukto teise) ir tik vaiko interesais CK ketvirtosios knygos normų, reglamentuojančių turto administravimą, nustatyta tvarka;

7.14. vaikui skirtas išlaikymas negali būti naudojamas globėjo (rūpintojo), kitų asmenų asmeniniams poreikiams tenkinti. Visos piniginės sumos ir turtas pirmiausia privalo būti naudojami būtiniausiems vaiko poreikiams tenkinti (CK 3.203 straipsnio 1 dalis, 3.275, 3.276 straipsniai). Tai, kas sutaupoma iš išlaikymui gaunamų sumų (ar turto), turi būti saugiai investuojama arba laikoma vaiko vardu atidarytoje banko sąskaitoje;

7.15. kai vaiko globėjas (rūpintojas) ar kiti asmenys panaudoja vaikui skirtą išlaikymą ne vaiko interesais (sunaudoja jį savo asmeniniams poreikiams tenkinti, iššvaisto, perleidžia kitiems asmenims ir pan.), tokie asmenys privalo atlyginti vaikui padarytus nuostolius. Vaikui skirtas išlaikymas, kurį jo globėjas (rūpintojas) panaudoja ne vaiko interesams, yra išieškomas iš asmens, panaudojusio išlaikymą ne vaiko interesams, turto, pagal vaiko atstovų, valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos ar prokuroro ieškinį (CK 3.203 straipsnio 2 dalis);

7.16. veikdamas išimtinai vaiko interesais, globėjas (rūpintojas) privalo būti aktyvus atlikdamas veiksmus bei priimdamas sprendimus, susijusius su vaiko gaunamomis piniginėmis lėšomis ir / ar turtu: laiku ir teisės aktų nustatyta tvarka teikti prašymus dėl vaikui priklausančių išmokų skyrimo, priimti savalaikius sprendimus, susijusius su išlaikymo išieškojimu, jei tėvai vengia jį teikti, jei priteistas netinkamos formos ir (ar) dydžio išlaikymas, turi imtis veiksmų dėl išlaikymo

priteisimo ir (ar) dydžio formos keitimo bei atlikti kitus veiksmus, siekiant užtikrinti tinkamą visų globojamo (rūpinamo) vaiko turtinių teisių įgyvendinimą bei jo turto administravimą;

7.17. vaikui priteistas išlaikymas mokamas ir / arba antstolio išieškotos vaiko išlaikymui skirtos lėšos gali būti pervedamos į vaiko turto administratoriaus nurodytą sąskaitą. Jeigu vaikas, kuriam priteistas išlaikymas, yra globojamas (rūpinamas) vaikų globos institucijoje, vaikų globos institucija atidaro kiekvieno išlaikymą gaunančio vaiko sąskaitą valstybės kontroliuojamoje kredito įstaigoje. Šioje sąskaitoje esančiomis lėšomis įstatymų nustatyta tvarka savo interesais gali disponuoti tik pats vaikas ar vaiko interesais – jo globėjas (rūpintojas) (CK 3.202 straipsnio 2 dalis);

7.18. disponavimą globojamo (rūpinamo) vaiko turtu riboja CK 3.188 ir 3.244 straipsniai;

7.19. be išankstinio teismo leidimo globėjai (rūpintojai) neturi teisės:

7.19.1. perleisti, įkeisti vaikų turtą ar kitaip suvaržyti teises į jį;

7.19.2 vaikų vardu priimti ar atsisakyti priimti palikimą;

7.19.3 sudaryti vaikų turto nuomos sutartį ilgesniam nei penkerių metų terminui;

7.19.4. vaikų vardu sudaryti arbitražinį susitarimą;

7.19.5. vaikų vardu sudaryti paskolos sutartį, jeigu sutarties suma viršija keturių minimalių algų dydį;

7.19.6. investuoti vaikų pinigines lėšas, jeigu jų suma viršija dešimties minimalių mėnesinių algų dydį.

7.20. išankstinio teismo leidimo sudaryti Rekomendacijų 7.19. punkte nurodytus sandorius nereikalaujama, kai sandoris sudaromas notarine forma. Notaras, prieš tvirtindamas sandorį, Notariato įstatymo nustatyta tvarka įvertina, ar jį sudarius bus užtikrinta tinkama nepilnamečio vaiko teisių ir interesų apsauga (CK 3.188 straipsnio 5 dalis);

7.21. visais atvejais yra reikalingas išankstinis teismo leidimas, jeigu globėjas nori parduoti, dovanoti ar kitokiu būdu perleisti globotinio nekilnojamąjį daiktą ar daiktines teises, jį išnuomoti, perduoti neatlygintinai naudotis, įkeisti ar kitokiu būdu suvaržyti teises į nekilnojamąjį daiktą ar daiktines teises, taip pat sudaryti bet kokį kitą sandorį, jeigu dėl šio sandorio globotinio turtas sumažėtų ar būtų perleistas ar suvaržytos globotinio daiktinės teisės, taip pat sandoriams, kurių suma didesnė kaip vienas tūkstantis penki šimtai eurų. Šios taisyklės taip pat taikomos ir tais atvejais, kai rūpintojas ketina duoti sutikimą tam tikroje srityje ribotai veiksniui asmeniui sudaryti analogišką sandorį (CK 3.244 straipsnio 3 dalis);

7.22. prašymas išduoti teismo leidimą pateikiamas globėjo (rūpintojo) gyvenamosios vietos ar buveinės apylinkės teismui. Prašymas teismui turi būti motyvuotas, pagrindžiant, kodėl sandoris geriausiai atitiks vaiko interesus. Prašyme taip pat turi būti nurodyta vaiko sąskaita, į kurią per Lietuvos Respublikoje, kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje ar Europos ekonominės erdvės valstybėje įregistruotą kredito įstaigą ar kitą mokėjimo paslaugų teikėją būtų pervedamos iš sandorio gautos lėšos, ir kaip jos būtų panaudotos vaiko interesais. Prie prašymo turi būti pridėti įrodymai, reikšmingi teismui sprendžiant klausimą dėl leidimo išdavimo (vaiko gimimo faktą patvirtinantis dokumentas, jeigu duomenų apie vaiko gimimą nėra Lietuvos Respublikos gyventojų registre, dokumentai, patvirtinantys turto priklausomybę (sutartys, paveldėjimo teisės liudijimai, valstybės įmonės Registrų centro pažymėjimai, transporto priemonės registravimo liudijimai, banko sąskaitų išrašai, aktualūs išrašai iš Nekilnojamojo turto registro duomenų bazės ir kt.), ir dokumentas, patvirtinantis, kad prašymą paduodantis asmuo yra vaiko globėjas (rūpintojas). Jeigu prašymas pagrindžiamas rašytiniais įrodymais, prie prašymo turi būti pridėti šių įrodymų originalai

ar nuorašai, patvirtinti teismo, notaro ar byloje dalyvaujančio advokato ar dokumentą išdavusio (gavusio) asmens. Jei trūksta reikalingų dokumentų klausimui išspręsti, vadovaudamasis CPK nuostatomis, teismas prašymo nesvarsto. Tokiu atveju, pareiškėjas, patikslinęs prašymą ir pridėjęs visus reikalingus dokumentus, dėl teismo leidimo išdavimo turi kreiptis į teismą pakartotinai;

7.23. CPK 579 straipsnis numato, kad prašymai dėl teismo leidimų veiksmams atlikti išdavimo, pareiškimų ar faktų patvirtinimo, turto administravimo, paveldėjimo procedūrų taikymo nagrinėjami supaprastinto proceso tvarka. Šio proceso esmė ta, kad klausimai dėl teismo leidimų išdavimo sprendžiami greitai – prašymai turi būti išnagrinėjami ne vėliau kaip per penkias dienas nuo jų priėmimo dienos, be to, jie yra nagrinėjami rašytinio proceso tvarka, t. y. nekviečiant pareiškėjų į teismo posėdį. Retais atvejais, atsižvelgiant į bylos aplinkybes, teismas gali nuspręsti nagrinėti prašymus žodinio proceso tvarka. Tokiu atveju pareiškėjai yra kviečiami dalyvauti teismo posėdyje;

7.24. kai sprendžiamas klausimas, susijęs su vaiko ar globojamo asmens teisėmis, leidimo išdavimo klausimą teismas sprendžia atsižvelgdamas išimtinai į šių asmenų interesus. Jei teismas manys, kad būsimas sandoris, kuriam sudaryti prašomas teismo leidimas, pažeis vaiko interesus, teismas leidimo gali ir neišduoti. Todėl itin svarbu iš karto teismui pateikti visus reikalingus su sandoriu susijusius dokumentus. Teismo nutartys išduoti ar atsakyti išduoti teismo leidimus nėra skundžiamos apeliacine tvarka, tačiau asmuo, patikslinęs prašymą ir pridėjęs visus reikalingus dokumentus, dėl teismo leidimo išdavimo gali kreiptis į teismą pakartotinai;

7.25. globėjas (rūpintojas), jo artimieji giminaičiai negali sudaryti sandorių su globotiniu (rūpintiniu), išskyrus atvejus, kai turtas globotiniui ar rūpintiniui yra dovanojamas ar perduodamas neatlygintinai naudotis, jeigu tai atitinka globotinio (rūpintinio) interesus (CK 3.244 straipsnio 4 dalis);

7.26. globėjas (rūpintojas) turi teisę pareikšti su vaiko turto tvarkymu ir administravimu susijusius ieškinius, taip pat įstoti į kitų asmenų pradėtą bylą, susijusią su vaiko turtu;

7.27. globėjas (rūpintojas) neatsako už vaiko turto normalų nusidėvėjimą, tačiau yra atsakingas už turto vertės sumažėjimą ar turto žuvimą, išskyrus, jei tai įvyko dėl nenugalimos jėgos (force majeure);

7.28. jei globėjas (rūpintojas) administruodamas / tvarkydamas vaiko turtą pažeidžia teisėtus vaiko interesus, priemonių vaiko interesams užtikrinti gali imtis Tarnybos teritorinis skyrius ar prokuroras. Tarnybos teritorinis skyrius arba prokuroras turi teisę kreiptis į teismą ir prašyti nušalinti globėją (rūpintoją) nuo vaikai priklausančio turto tvarkymo (CPK 493 straipsnio 3 dalis).

8. Vadovaujantis šių Rekomendacijų 7 punktu bei CK nuostatomis, globėjas (rūpintojas) turi:

8.1. globojamo vaiko vardu sudarydamas sandorius ar duodamas rūpintiniui sutikimą sandoriams sudaryti, nurodyti, kad jis veikia kaip vaiko globėjas (rūpintojas);

8.2. administruojant vaiko turtą veikti išimtinai vaiko interesais ir rūpintis vaiko turtu kaip rūpestingas turto savininkas, įvertinti turto vertės pokyčius ir vaiko galimybę (poreikį) naudotis šiuo turtu ateityje;

8.3. priimant sprendimus, susijusius su vaiko turto administravimu, bendradarbiauti su Tarnybos teritoriniu skyriumi, o kai globėjas (rūpintojas) yra juridinis asmuo – ir su juridinio asmens steigėju;

8.4. tvarkyti iš vaiko turto gaunamų pajamų ir išlaidų apskaitą;

8.5. vaiko turto išlaikymo išlaidoms padengti pirmiausia naudoti iš turto gaunamas pajamas,

o vaikui išlaikyti skiriamas lėšas naudoti tik užtikrinus vaiko asmeninių poreikių patenkinimą. Turto perleidimo kitiems asmenims klausimą spręsti išimtinai tuo atveju, jeigu vaikui išlaikyti skirtos lėšos žymiai sumažėja skiriant dalį jų turto išlaikymui ir dėl to nėra galimybės užtikrinti tinkamo vaiko asmeninių poreikių patenkinimo;

8.6. administratorius privalo sudaryti turto aprašą, apdrausti turtą nuo vagystės, gaisro ar kitų gaivalinių nelaimių, apdrausti savo civilinę atsakomybę ar kitaip užtikrinti prievolių įvykdymą tais atvejais, kai tai nustato įstatymas, administravimą nustatantis aktas ar teismo sprendimas. Jei globojamas (rūpinamas) daugiau nei vienas vaikas, tai administratorius turi sudaryti kiekvieno vaiko atskirą turto aprašą. Ir vaiko turtas, ir administratoriaus civilinė atsakomybė draudžiami naudos gavėjo lėšomis, jeigu nenustatyta kitaip (CK 4.245 straipsnio 1 dalis);

8.7. tais atvejais, kai turto administratorius privalo sudaryti turto aprašą, vaiko turto apraše turi būti nurodyta daiktų rūšis, jų vertė, paskirtis ir individualūs požymiai, vertybiniai popieriai ir grynieji pinigai, su turtu susijusios teisės ir prievolės. Vaiko turto aprašo sudarymo dieną jame nurodytas turtas suprantamas kaip tinkamos kokybės, jeigu neįrodyta kitaip. Turto aprašą administratorius pateikia jį paskyrusiam asmeniui ar institucijai, o akto kopijas – Tarnybos teritoriniam skyriui ir globėjui (rūpintojui), jei turto administratorius yra kitas asmuo. Kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę ginčyti turto aprašą ir reikalauti atlikti turto inventorizaciją iš naujo (CK 4.245 straipsnio 4 dalis).

9. Tarnybos teritorinis skyrius, vykdydamas vaiko globos (rūpybos) priežiūrą, susipažinęs su vaiko piniginių lėšų ir / ar kito turto, gaunamų pajamų ir išlaidų vykdoma apskaita bei susijusiais dokumentais, arba gavęs informaciją dėl galimai netinkamo globojamo (rūpinamo) vaiko turto administravimo, turi įvertinti, ar globėjas (rūpintojas) tinkamai naudoja ir tvarko vaikui priteistą išlaikymą, gaunamas išmokas, iš vaiko turto gaunamas pajamas ir išlaidas ar kitą vaiko turtą.

10. Vaiko vardu atidarytoje sąskaitoje, į kurią lėšos pervedamos per Lietuvos Respublikoje, kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje ar Europos ekonominės erdvės valstybėje įregistruotą kredito įstaigą ar kitą mokėjimo paslaugų teikėją, esamas lėšas, skirtas vaikui išlaikyti (kas mėnesį mokamas periodines išmokas, išmokas vaikui, našlaičio pensiją ir pan.), globėjas (rūpintojas) privalo naudoti vaiko poreikiams tenkinti ir atsižvelgdamas išimtinai į vaiko interesus.

11. Vaikui sulaukus keturiolikos metų, rūpintojas gali duoti sutikimą raštu, kad vaikas jo vardu atidarytoje sąskaitoje, į kurią lėšos pervedamos per Lietuvos Respublikoje, kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje ar Europos ekonominės erdvės valstybėje įregistruotą kredito įstaigą ar kitą mokėjimo paslaugų teikėją, esamomis lėšomis galėtų disponuoti savarankiškai. Šį sutikimą rūpintojui rekomenduojama pateikti kredito įstaigai asmeniškai.

12. Tais atvejais, kai vaikas turi nekilnojamųjų ar kilnojamųjų daiktų, kuriems reikalinga nuolatinė priežiūra (vertybiniai popieriai, akcijos, žemė, pastatas ir kt.), teismas pagal Tarnybos teritorinio skyriaus prašymą ar savo iniciatyva (jei bylos nagrinėjimo metu yra įvertinama, kad siūlomas turto administratorius negebės tinkamai vykdyti šių pareigų) paskiria turto administratorių. Šiuo administratoriumi gali būti skiriamas globėjas (rūpintojas) arba kitas asmuo. Globėjas (rūpintojas) turėtų įvertinti savo galimybes administruoti vaiko turtą ir atitinkamai apie tai informuoti Tarnybos teritorinį skyrių.

13. Tarnybos teritorinis skyrius, siekdamas užtikrinti tinkamą vaiko teisių ir jo įstatymų saugomų interesų apsaugą, turi bendradarbiauti su vaiko globėju (rūpintoju) vaiko turto globos ir (ar) turto administratoriaus skyrimo klausimais. Tuo tikslu Tarnybos teritorinis skyrius turi aptarti

minėtą klausimą su globėju (rūpintoju), išsiaiškinti jo poziciją dėl galimybės vykdyti vaiko turto administravimą ar kito vaiko turto administratoriaus skyrimo klausimą. Turto administratoriumi gali būti tiek fizinis, tiek juridinis asmuo, kuriam teisės aktai leidžia teikti turto administravimo paslaugas, todėl nesant galimybės vaiko turto administratoriumi paskirti vaiko globėją (rūpintoją) ar kitą fizinį asmenį, kuris sutinka ir galėtų tinkamai vykdyti turto administratoriaus pareigas, rekomenduotina spręsti klausimą dėl galimybės turto administratoriumi skirti juridinį asmenį. Visais atvejais, Tarybos teritorinis skyrius sprenddamas dėl globėjo (rūpintojo) paskyrimo vaiko turto administratoriumi ar ieškodamas kito fizinio / juridinio asmens, dėl kurio paskyrimo vaiko turto administratoriumi bus kreipiamasi į teismą, turi įvertinti vaiko turimo turto ir turtinių teisių sudėtį, dydį, rūšį ir kitas reikšmingas su turtu susijusias aplinkybes, galinčias turėti reikšmingos įtakos užtikrinant tinkamą šio turto administravimą, taip pat turto administratoriumi skirtino asmens galimybes tinkamai atlikti šias pareigas, turto administratoriaus teisę į atlyginimą ir kitas, individualiu atveju svarbias aplinkybes.

14. Teismo paskirtam turto administratoriui jo teises ir pareigas išaiškina teismas. Įsakymu, sandoriu ar administraciniu aktu paskirtam turto administratoriui jo teises ir pareigas išaiškina Tarybos teritorinis skyrius pirmojo globojamo (rūpinamo) vaiko apilankymo metu.

GLOBOJOMAM (RŪPINAMAM) VAIKUI PRIKLAUSANČIO PALIKIMO PRIĖMIMAS IR ATSIKALYMAS JĮ PRIIMTI

15. Globojamo (rūpinamo) vaiko vardu priimant palikimą ar atsisakant jį priimti, privaloma vadovautis CK ir CPK nuostatomis, kuriomis įtvirtinta, kad:

15.1. globojamo vaiko iki keturiolikos metų amžiaus vardu palikimą priima ar atsisako jį priimti globėjas;

15.2. vaikas nuo keturiolikos iki aštuoniolikos metų, gavus išankstinį teismo leidimą, palikimą priimti ar jo atsisakyti gali pats;

15.3. prašymas išduoti teismo leidimą paduodamas globėjo (rūpintojo) gyvenamosios vietos ar buveinės apylinkės teismui. Prašymas teismui turi būti motyvuotas, nurodant, kodėl palikimo priėmimas ar atsisakymas jį priimti geriausiai atitiks vaiko interesus. Prašyme turi būti nurodyti, kokie civilinių teisių objektai yra paveldimi: materialūs ir nematerialūs dalykai, palikėjo reikalavimo teisės ir prievolės, intelektinės nuosavybės objektai ir kitos įstatymų nustatytos teisės bei pareigos, taip pat pateikti įrodymai apie paveldimo turto sudėtį. Suinteresuotais asmenimis nurodomi globėjui (rūpintojui) žinomi palikėjo kreditoriai. Prie prašymo turi būti pridėti įrodymai, reikšmingi teismui sprendžiant klausimą dėl leidimo išdavimo, ir dokumentas, patvirtinantis, kad prašymą paduodantis asmuo yra vaiko globėjas (rūpintojas). Jeigu prašymas pagrindžiamas rašytiniais įrodymais, prie prašymo turi būti pridėti jų originalai ar nuorašai, patvirtinti teismo, notaro ar byloje dalyvaujančio advokato ar dokumentą išdavusio (gavusio) asmens;

15.4. išankstinio teismo leidimo globojamų (rūpinamų) vaikų vardu priimti ar atsisakyti priimti palikimą nereikalaujama, kai sandoris sudaromas notarine forma. Notaras, prieš tvirtindamas sandorį, Notariato įstatymo nustatyta tvarka įvertina, ar jį sudarius bus užtikrinta tinkama nepilnamečio vaiko teisių ir interesų apsauga (CK 3.188 straipsnio 5 dalis);

15.5. kreiptis į palikimo atsiradimo vietos notarą dėl palikimo priėmimo ar atsisakymo jį priimti privalu per 3 mėnesius nuo palikimo atsiradimo arba nuo teisės į palikimą atsiradimo dienos;

15.6. jeigu nustatytas palikimui priimti 3 mėnesių terminas praleistas dėl svarbių priežasčių, globėjas (rūpintojas) turi kreiptis į teismą su pareiškimu dėl termino pratęsimo. Prie pareiškimo turi būti pridėti įrodymai, patvirtinantys aplinkybes, sudarančias pagrindą terminui atnaujinti;

15.7. įpėdinis laikomas priėmusiu palikimą, kai jis faktiškai pradėjo paveldimą turtą valdyti arba padavė palikimo atsiradimo vietos notarui pareiškimą dėl palikimo priėmimo. Vaiko turto administravimas – tai ne tik vaikui priklausančio turto, bet ir skolinių įsipareigojimų valdymas. Palikimo administratoriaus tikslas yra užtikrinti visų naudos gavėjų, visų pirma kreditorių, o paskui visų įpėdinių, nepriklausomai nuo jų amžiaus ir paveldėjimo būdo, interesus;

15.8. CK 5.50 straipsnio 2 dalyje numatyti du palikimo priėmimo būdai: faktinis paveldimo turto valdymas ir kreipimasis į palikimo atsiradimo vietos notarą su pareiškimu apie palikimo priėmimą. Priėmus palikimą turto valdymo perėmimu arba padavus pareiškimą palikimo atsiradimo vietos notarui, įpėdinis už palikėjo skolas atsako visu savo turtu. Atvejais kai palikėjas gyveno ne kartu ir nėra žinoma, ar jis turėjo kokį nors verslą, ar buvo sudaręs lizingo sutarčių, ar buvo pasirašęs vekselių ir pan., patartina palikimą priimti sudarant paveldimo turto apyrašą. Priėmęs palikimą pagal apyrašą, įpėdinis įgyja ribotą atsakomybę už palikėjo skolas – už jas atsakoma tik paveldėto turto verte. Apyrašas veikia kaip teisinis saugiklis nuo palikimo vertę viršijančių skolinių įsipareigojimų;

15.9. dėl turto apyrašo sudarymo kreipiamasi į palikimo atsiradimo vietos notarą;

15.10. globėjas (rūpintojas), kaip vaiko atstovas pagal įstatymą, privalo pateikti visus duomenis, reikalingus palikėjo turto apyrašui sudaryti. Globėjas (rūpintojas), po palikimo apyrašo sudarymo sužinojęs apie neįtrauktą į apyrašą turtą arba skolines teises ir pareigas, privalo nedelsdamas kreiptis į notarą dėl vykdomojo pavedimo papildyti turto apyrašą išdavimo. Notaro išduotą vykdomąjį pavedimą papildyti turto apyrašą įpėdinis ne vėliau kaip per tris darbo dienas pateikia bet kuriam palikimo atsiradimo vietos apylinkės teismo veiklos teritorijoje veikiančiam antstoliui.

16. Tais atvejais, kai paveldimą įmonė, ūkininko ūkis arba palikėjo skolos gali viršyti palikimo vertę, globėjas (rūpintojas), įvertinęs savo galimybes administruoti paveldėtą turtą, gali kreiptis į palikimo atsiradimo vietos apylinkės teismą, prašydamas paskirti palikimo administratorių arba paskirti palikimo administratorių ir spręsti klausimą dėl varžytinių ar bankroto bylos iškelimo.

17. Tarnybos teritorinis skyrius, sužinojęs, kad globėjas (rūpintojas) nesiėmė veiksmų, reikalingų užtikrinti tinkamą vaiko paveldėjimo teisių įgyvendinimą, turi aplankyti globojamą (rūpinamą) vaiką, aiškintis aplinkybes, vertinti ar nėra pažeidžiamos vaiko teisės, esant poreikiui, organizuoti neeilinę globos (rūpybos) peržiūrą ir vertinti globėjo (rūpintojo) pareigų vykdymą, išaiškinti vaiko globėjui (rūpintojui) jo pareigas, paaiškinti jam, kokių veiksmų nedelsiant privaloma imtis bei vertinti, ar globėjas (rūpintojas) ėmėsi būtinų veiksmų ir ar tinkamai atstovauja vaikui sprendžiant palikimo priėmimo / atsisakymo priimti palikimą vaiko vardu klausimus. Nustačius, kad vaiko globėjas (rūpintojas) vaiko paveldėjimo teisėms užtikrinti reikiamų veiksmų neatliko / negali atlikti dėl objektyvių priežasčių arba kad globėjas (rūpintojas) ir toliau vengia atlikti veiksmus, būtinus tinkamai įgyvendinti vaiko paveldėjimo teises, Tarnybos teritorinis skyrius turi būti aktyvus ir vadovaudamasis CK 3.163 straipsnio 5 dalimi ir CPK 49 straipsnio nuostatomis, nedelsiant pagal kompetenciją imtis veiksmų palikimui globojamo (rūpinamo) vaiko vardu priimti ar atsisakyti jį priimti ir užtikrinti tinkamą šios vaiko teisės įgyvendinimą.

18. Visi su globojamo (rūpinamo) vaiko turto globa ir administravimu susiję dokumentai, gauti Tarnybos teritoriniame skyriuje, turi būti saugomi globojamo (rūpinamo) vaiko byloje.

19. Rekomendacijose nurodyti duomenų valdytojai privalo užtikrinti, kad asmens duomenys būtų tvarkomi vadovaujantis 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu.

20. Dokumentai (įskaitant dokumentus, kuriuose yra asmens duomenų) saugomi Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos vyriausiojo archyvaro nustatytais terminais.

DAŽNIAUSIAI UŽDUODAMI KLAUSIMAI

1. Kokiuose teisės aktuose galima rasti nuostatų, susijusių su globojamų (rūpinamų) vaikų turto ir jo globa? Su globojamų (rūpinamų) vaiku turto globa susijusių nuostatų galima rasti CK, CPK, VTAPĮ ir Vaiko globos organizavimo nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 27 d. nutarimu Nr. 405 „Dėl Vaiko globos organizavimo nuostatų patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatyme, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2005 m. birželio 23 d. Lietuvos Respublikos teismų praktikos, taikant įstatymus, reglamentuojančius tėvų pareigą materialiai išlaikyti savo vaikus apžvalgoje Nr. 54 (Teismų praktika, 2005, 23), teismų praktikoje (Lietuvos Vyriausiojo Administracinio teismo 2014 m. gruodžio 18 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-438-2099-14, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. balandžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-169/2010, Panevėžio apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-425-544/2012). Sisteminiu ir apibendrinamuoju požiūriu daug informacijos pateikia Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus 2023 m. gegužės 3 d. pažyma Nr. KĮ-38 (toliau – Pažyma). Šios Rekomendacijos parengtos vadovaujantis aukščiau minėtais teisės aktais, teismų praktika ir Pažyma.

2. Kas laikoma vaiko turto? Svarbu įsidėmėti, kad vaiko turtas (taip pat ir globojamo / rūpinamo vaiko) suprantamas kaip vaikui nuosavybės teise priklausantys nekilnojamieji ir kilnojamieji daiktai, piniginės lėšos ir piniginiai indėliai, vaikui išlaikyti skirtas turtas ar lėšos, išmokos vaikui (vienkartinės ir periodinės išmokos) pagal Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymą, našlaičio pensija, vaiko tėvų vaiko išlaikymui kas mėnesį mokamos periodinės išmokos ir pan., pajamos (nuompinigiai, stipendija, vaiko uždirbtos lėšos ir pan.) ir / ar kitas turtas. Taigi vadinamieji „vaiko pinigai“ ir globos išmoka vaikui yra vaiko, ne globėjo (rūpintojo) turtas ar globėjo „atlyginimas“, nepriklausomai nuo globos formos (šeimoje, šeimynoje, bendruomeniniuose vaikų globos namuose) ir nepriklausomai nuo globos rūšies (laikina ar nuolatinė). Svarbu suprasti, kad vaiko turtas turi būti naudojamas tik vaiko poreikiams tenkinti. Iš jo negalima tenkinti kitų asmenų poreikių.

3. Koks yra turto administravimo tikslas? Turto administravimo tikslas yra užtikrinti globojamo (rūpinamo) vaiko interesus, siekiant maksimalios naudos atstovaujamaam globotiniui (rūpintiniui).

4. Kas atsakingas už globojamo vaiko turtą nuolatinės globos atveju? Vaiko globa (rūpyba) apima ir jo turto globą (CK 3.238 str. 2 d., CK 3.239 str. 2 d.), kuria siekiama apsaugoti turtinius vaiko interesus, tačiau prireikus turtui valdyti ir tvarkyti gali būti paskirtas turto administratorius. Taigi, už globojamo (rūpinamo) vaiko turtą yra atsakingas teismo paskirtas vaiko turto administratorius, kuris paprastai yra ir vaiko globėjas (rūpintojas).

5. Ar nustatant nuolatinę globą (rūpybą) turi būti kreipiamasi į teismą dėl turto administratoriaus ar uzufuktoriaus paskyrimo dėl globotinio (rūpintinio) gaunamų lėšų bei turimo turto? Kreipdamasis į teismą Tarnybos skyriaus atstovas turi reikšti reikalavimą vaiko gaunamų lėšų bei turto tvarkymui paskirti turto administratorių. Tai nepriklauso nuo to, kokį turtą vaikas turi, tai pat nepriklauso ir nuo to, ar vaikas turi nekilnojamojo turto. Globojamų (rūpinamų) vaikų ir globėjų (rūpintojų) turtinius santykius reguliuoja su turto administravimu, o ne su uzufuktu susijusios teisės nuostatos, nors teismų praktika skiriasi. Pažymėtina, kad uzufukto teise naudojasi tėvai, o globėjams (rūpintojams) teisės aktai priskiria turto administratoriaus teises. Tarnybos

teritoriniuose skyriuose taikoma praktika, kad reikalavimas nustatyti turto administravimą priklauso nuo to, ar vaikas turi nekilnojamojo turto, yra ydinga ir neatitinka teisės aktų.

6. Ar nustatant vaikui laikinąją globą taip pat turi būti išsprendžiamas turto administratoriaus paskyrimo klausimas? Ne, mero potvarkiu paskyrus vaikui laikiną globėją (rūpintoją) jis automatiškai tampa ir vaiko turto globėju (rūpintoju). CK 264 str. 1, 2 d. numatyta, kokie duomenys turi būti nurodyti savivaldybės mero potvarkyje. Reikalavimo mero potvarkyje paskirti globojamo (rūpinamo) vaiko turto administratorių nėra (priešingai nei tuomet, kai teismas nustato nuolatinę globą (rūpybą). Tad šiuo atveju vadovaujamesi CK nuostata, kad vaiko globa (rūpyba) apima ir jo turto globą (CK 3.238 str. 2 d., 3.239 str. 2 d.). Savivaldybės mero potvarkiu laikinos globos (rūpybos) atveju paskirtas vaiko globėjas (rūpintojas), jeigu nėra paskiriamas kitas vaiko turto administratorius, vykdo ir globotinio (rūpintinio) turto administravimą. Be to, globėjas (rūpintojas) turi teisę sudaryti atstovaujamo neveiksnaus tam tikroje srityje asmens vardu ir interesais visus būtinus sandorius toje srityje (CK 3.240 str. 1, 2 d.).

7. Kokį dokumentą turi pateikti globėjas (rūpintojas) atstovaudamas vaiką turtiniuose santykiuose (banke, su trečiaisiais asmenimis ir pan.)? Laikinosios globos (rūpybos) atveju pakanka pateikti mero potvarkį (bankai paprastai reikalauja elektroninio dokumento, pasirašyto elektroniniu parašu), o nuolatinės globos (rūpybos) atveju – teismo nutartį, kuria vaiko globėjas (rūpintojas) yra paskirtas vaiko turto administratoriumi (plačiau 16 klausime).

8. Kokios yra turto administratoriaus pareigos? Svarbu suprasti, kad vaiko ir globėjo (rūpintojo) turtas yra atskirtas, globėjas (rūpintojas) neįgyja turtinių teisių į globojamam (rūpinamam) vaikui nuosavybės teise priklausančią turtą. Vaikui skirtas išlaikymas negali būti naudojamas globėjo (rūpintojo), kitų asmenų asmeniniams poreikiams tenkinti. Tai, kas sutaupoma iš išlaikymui gaunamų sumų (ar turto), turi būti saugiai investuojama arba laikoma vaiko vardu atidarytoje banko sąskaitoje. Kai vaiko globėjas (rūpintojas) ar kiti asmenys panaudoja vaikui skirtą išlaikymą ne vaiko interesais (sunaudoja jį savo asmeniniams poreikiams tenkinti, iššvaisto, perleidžia kitiems asmenims ir pan.), tokie asmenys privalo atlyginti vaikui padarytus nuostolius. Vaikui skirtas išlaikymas, kurį jo globėjas (rūpintojas) panaudoja ne vaiko interesams, yra išieškomas iš asmens, panaudojusio išlaikymą ne vaiko interesams, turto, pagal vaiko atstovų, valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos ar prokuroro ieškinį (CK 3.203 str. 2 d.). Globėjas (rūpintojas) privalo būti aktyvus atlikdamas veiksmus bei priimdamas sprendimus, susijusius su vaiko gaunamomis pinigėmis lėšomis ir / ar turtu: laiku teikti prašymus dėl vaikui priklausančių išmokų skyrimo, priimti savalaikius sprendimus, susijusius su išlaikymo išieškojimu, jei tėvai vengia jį teikti, jei priteistas netinkamos formos ir (ar) dydžio išlaikymas, – imtis veiksmų dėl išlaikymo priteisimo ir (ar) dydžio formos keitimo bei atlikti kitus veiksmus, siekiant užtikrinti tinkamą visų globojamo (rūpinamo) vaiko turtinių teisių įgyvendinimą bei jo turto administravimą.

9. Jei vaikui išlaikyti skirtos lėšos pervedamos į globėjo (rūpintojo) sąskaitą, koku teisiniu pagrindu globėjas (rūpintojas) gali jomis disponuoti? Globėjai (rūpintojai) tam tikromis vaikų lėšomis, kurios teisės aktų nustatyta tvarka yra pervedamos ne į vaiko asmeninę, o į globėjo (rūpintojo) sąskaitą, gali disponuoti tik kaip globojamo (rūpinamo) vaiko turto administratoriai.

10. Ar globėjas privalo vaiko išlaikymui skirtas lėšas ar dalį jų pervesti į vaiko sąskaitą? Taip. Tai, kas sutaupoma iš vaiko išlaikymui gaunamų sumų (ar turto), turi būti saugiai investuojama arba laikoma vaiko vardu atidarytoje banko sąskaitoje.

11. Kai iš vaiko tėvų išieškomas išlaikymas globojamam (rūpinamam) vaikui, kokiam

asmeniui jis išieškomas? Pagal CK nuostatas išlaikymas išieškomas globėjui (rūpintojui), tačiau jis privalo išieškotą išlaikymą naudoti išimtinai vaiko interesais. Išieškotas išlaikymas, kaip minėta, yra vaiko turtas.

12. O jei vaikas, kuriam priteistas išlaikymas, gyvena globos institucijoje? Išlaikymas išieškomas vaikų globos institucijai. Šiuo atveju vaikų globos institucija atidaro kiekvieno išlaikymą gaunančio vaiko sąskaitą banke. Šioje sąskaitoje esančiomis lėšomis gali disponuoti tik pats vaikas ar vaiko interesais – jo globėjas (rūpintojas). Plačiau – 16 klausime.

13. Kam gali būti pervedama išmoka vaikui (vaiko pinigai)? Išmoka vaikui arba vaiko pinigai mokami globėjui. Kai vaikas yra sulaukęs 14–18 m., išmoka gali būti pervedama vaikui, turinčiam rūpintojo sutikimą. Tačiau jei vaikui globa nustatyta šeimoje, globos centre ar socialinės globos įstaigoje, išmoka vaikui pervedama į vaiko vardu atidarytą sąskaitą.

14. Kokia yra turto administratoriaus teisių apimtis, jei vaikas nėra sulaukęs 14 m.? Už vaiką iki 14 m. sandorius vaiko vardu sudaro vaiko globėjas. Praktine prasme tai reiškia, kad globėjas gali disponuoti tokio vaiko asmeninėje sąskaitoje esančiomis lėšomis, kai jis teismo paskirtas vaiko turto administratoriumi arba kai mero potvarkiu paskirtas vaiko laikinuoju globėju (rūpintoju), išskyrus atvejus, kuomet reikalingas teismo leidimas. Plačiau – 18 klausime.

15. Kaip turto administratoriaus teisių apimtis pasikeičia vaikui sulaukus 14 metų? Vaikui sulaukus 14 m., vaikas įgyja vadinamąjį dalinį teisinį veiksnumą (tampa ribotai veiksniumi). Tai reiškia, kad vaikas nuo 14 m. iki 18 m. turi teisę pats sudaryti sandorius, turėdamas rūpintojo sutikimą, o taip pat įgyja teisę savarankiškai disponuoti savo pajamomis bei turtu, įgytu už šias pajamas, sudaryti smulkius buitinius sandorius. Tam tikrais CK nustatytais atvejais jam reikalingas rūpintojo sutikimas. Praktine prasme tai reiškia, kad vaiko vardu atidarytoje asmeninėje banko sąskaitoje esančios lėšos gali būti naudojamos vaiko poreikiams tenkinti, tačiau sandorius, susijusius su lėšų panaudojimu, sudaro jau ne rūpintojas, o pats rūpintinis (su rūpintojo sutikimu). Jei vaiko rūpintojas bus nepaskirtas vaiko turto administratoriumi, tai rūpintojas neįgis teisės nei duoti rūpintiniui sutikimo disponuoti turtu tais atvejais, kai sutikimo reikia, ir be rūpinamo vaiko rūpintojas negalės disponuoti vaiko pinigėmis lėšomis, pavyzdžiui, skirtomis vaiko išlaikymui, ir esančiomis vaiko asmeninėje banko sąskaitoje. Vaiko rūpybos priežiūros aspektu svarbu įvertinti, ar rūpintojas vaikui sudaro galimybes įgyti kiek įmanoma daugiau biudžeto tvarkymo, pirkimo ir kitų kasdieniniame gyvenime būtinų įgūdžių, naudotis banko paslaugomis ir ypač elektronine bankininkyste.

16. O jei vaikas, sulaukęs 14 m., turi sveikatos problemų, dėl kurių negali tinkamai įgyvendinti savo turtinių teisių? Esant pakankamam pagrindui, kai vaikas, įgijęs dalinį teisinį veiksnumą, dėl sveikatos būklės, negalios ar dėl kitų priežasčių negali pats disponuoti savo pajamomis, kitu turtu ar sudaryti sandorius pagal CK 2.8 straipsnį, rūpintojas turėtų pateikti pareiškimą teismui dėl vaiko nuo keturiolikos iki aštuoniolikos metų teisės savarankiškai disponuoti savo pajamomis bei turtu apribojimo ar atėmimo. Vaiko neatsakingas disponavimas savo turtu ir pajamomis taip pat gali būti pakankamas pagrindas kreiptis į teismą dėl šios teisės apribojimo ar atėmimo. Tokiu atveju teismui priėmus nutartį už vaiką, sulaukusį 14 m., sandorius sudarys rūpintojas.

17. Ar yra atvejų, kai norėdami disponuoti vaiko turtu, net ir būdami paskirti turto administratoriais, globėjai (rūpintojai) turi papildomai kreiptis į teismą ir gauti teismo leidimą? Kaip minėta, pirmiausia globėjai (rūpintojai) turi būti paskirti turto administratoriais. Visgi, kai kuriais atvejais to nepakanka ir vaiko interesų atitikimo aspektu dar reikalingas ir teismo leidimas. Globėjas

(rūpintojas), norėdamas disponuoti vaiko turtu, turi gauti teismo leidimą tik tam tikrais, teisės aktuose nurodytais atvejais, pavyzdžiui, sudaryti sandoriams, kurių suma didesnė kaip 1500 eurų, investuoti vaiko pinigines lėšas, jeigu jų suma viršija dešimties minimalių mėnesinių algų dydį, perleisti ar įkeisti globotinio (rūpintinio) turtą, išnuomoti globotinio (rūpintinio) turtą ilgiau kaip 5 metams, taip pat kitais atvejais, nurodytais CK 3.188 ir 3.244 str. Atitinkamai teismo leidimo reikia ir tuomet, kai vaikui, sulaukusiam 14 m., rūpintojas duoda sutikimą, pavyzdžiui, įsigyti daiktą, kurio suma viršija 1500 Eur. Tokiu atveju teismas gali patvirtinti arba ne rūpintojo sutikimą leisti rūpinamam vaikui įsigyti daiktą, kurio suma viršija 1500 Eur.

18. Kokios yra Tarnybos teisės ir pareigos globojamų (rūpinamų) vaikų turto administravimo srityje?

- Vaiko turtinių teisių apsauga yra ne tik privatus, bet ir viešasis interesas. Tarnybos teritorinis skyrius, vykdydamas vaiko globos (rūpybos) priežiūrą, turi įvertinti, ar globėjas (rūpintojas) tinkamai naudoja ir tvarko vaikui priteistą išlaikymą, gaunamas išmokas, iš vaiko turto gaunamas pajamas ir išlaidas ar kitą vaiko turtą. Gavęs arba pats nustatęs informaciją, dėl galimai netinkamo globojamo (rūpinamo) vaiko turto administravimo, Tarnybos teritorinis skyrius turi teisę susipažinti su vaiko piniginių lėšų ir / ar kito turto, gaunamų pajamų ir išlaidų vykdoma apskaita bei susijusiais dokumentais.

- Jei globėjas (rūpintojas) administruodamas / tvarkydamas vaiko turtą, pažeidžia teisėtus vaiko interesus, priemonių vaiko interesams užtikrinti gali imtis Tarnybos teritorinis skyrius ar prokuroras. Tarnybos teritorinis skyrius turi teisę kreiptis į teismą ir prašyti nušalinti globėją (rūpintoją) nuo vaikui priklausančio turto tvarkymo.

- Tuo atveju, jei nustatant vaikui nuolatinę globą (rūpybą), globėjas (rūpintojas) nebuvo paskirtas vaiko turto administratoriumi, Tarnybos teritorinis skyrius, vykdamas vaiko globos (rūpybos) priežiūrą, nedelsiant kreipiasi į teismą dėl šio globėjo (rūpintojo) ar kito asmens paskyrimo vaiko turto administratoriumi.

- Iškilus būtinybei vaiko turto administratorių pakeisti kitu asmeniu arba nušalinti paskirtąjį nuo pareigų, Tarnybos teritorinis skyrius, vykdamas vaiko globos (rūpybos) priežiūrą, nedelsiant kreipiasi į teismą, kuris paskyrė turto administratorių.

- Vykdamas vaiko globos priežiūrą Tarnybos teritorinis skyrius turi išsiaiškinti, ar globėjas yra aktyvus atlikdamas veiksmus bei priimdamas sprendimus, susijusius su vaiko gaunamomis pinigėmis lėšomis ir / ar turtu, ar laiku teikia prašymus dėl vaikui priklausančių išmokų skyrimo, priima savalaikius sprendimus, susijusius su išlaikymo išieškojimu, jei tėvai vengia jį teikti, jei priteistas netinkamos formos ir (ar) dydžio išlaikymas, ar imasi veiksmų dėl išlaikymo priteisimo ir (ar) dydžio formos keitimo ir kt.
